

11:30-12:00 Koszta Nikolett (ELTE)

Egy tisztántúli város nyelvjárásának összehasonlító vizsgálata és attitűdjének változása a generációk tükrében

Előadásom középpontjában egy tisztántúli település, Tiszacsege áll, melyet a Hortobágy „kapujaként” is emlegetnek (W1) és a Tisza-Körös vidéki nyelvjárasi régióhoz tartozik (JUHÁSZ 2003: 288–9). Kutatásomban a város nyelvjárásának összehasonlító vizsgálatára vállalkozom. Megfigyelem a helység legszembetűnőbb jelenségeit és azok meglétének, illetve eltűnésének mértékét, mind az MNyA (DEME–IMRE 1968–1977) kutatásai óta eltelt nagyjából 50 év távlatában, mind a jelenlegi generációk tükrében. Ezen kívül a nyelvjárasi attitűdöt is megfigyelem a településen, amely az ott élők nyelvhasználattal kapcsolatos vélekedését, beállítottságát és az ahhoz való viszonyát foglalja magába (KISS 1995: 135). Adatközlőim között szintén több korcsoport jelenik meg, egyaránt képviselteti magát az idősebb és a fiatalabb korosztály, az ő vélekedésüket vizsgálom az előadás során. Előzetes hipotézisem, hogy a nyelvjárasi jelenségek a fiatalabb korosztály esetében kevésbé tettenérhetőek, hiszen a köznyelvi behatás fokozottabban érinti őket, valamint arra számítok, hogy a saját városában beszélt és máshol hallott nyelvjárásokról való vélekedésük is inkább közömbös vagy negatív, mint a beszédmódhoz jobban kötődő idősebb korosztály esetében. Kutatásomhoz az MNyA adatait, az ÚMNyA (Új magyar nyelvjárasi atlasz) folyamatosan folyó munkálatainak már meglévő, 2008-as gyűjtéseit, valamint saját terepmunkám anyagát és eredményeit használok fel. Anyaggyűjtésem során leginkább az irányított beszélgetés módszerével dolgoztam, valamint az ÚMNyA kérdőívének válogatott pontjait is végigkérdeztem az adatközlőktől.

Hivatkozott irodalom:

DEME LÁSZLÓ – IMRE SAMU szerk. 1968–1977. *A magyar nyelvjárások atlasza I–VI*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

JUHÁSZ DEZSŐ 2003. A magyar nyelvjárások területi egységei, In: KISS JENŐ (szerk.): *Magyar Dialektológia*. Osiris, Budapest.

KISS JENŐ 1995. *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

W1= A város hivatalos honlapja. http://tiszacsege.hu/?page_id=2 [2016. 10. 13.]

12:00-12:30 Havasi Zsuzsanna (ELTE EJC)

„Boszorkány feleségivel edgyütt” - Házaspárok elleni boszorkányperek szociopragmatikai vizsgálata

Boszorkánysággal az esetek túlnyomó többségében nőket vádoltak, de akadnak olyan perek, amelyeket férfiak, sőt, olyanok is, amelyeket házaspárok ellen folytattak le. Az ilyen dokumentumok kínálnak a genderszempontról elemzésre, mivel egy férfit és egy nőt megegyező körülmények között vádolnak. Összevethető tehát a férfiak és a nők reprezentációja, illetve kifejezetten boszorkánysággal való reprezentációja, de megjelenik egy összekötő szál, a két tényezőtől kirajzolódó többletem is: a házaspár reprezentációja és a házaspár boszorkánysággal való bemutatása. A házaspárok elleni boszorkányperekre irányuló vizsgálódásom eszközeül a grice-i maximákat választottam. Grice alapvetése szerint a társalgás célját, irányát tiszteltetben tartják a társalgás résztvevői. Ez az irány a tárgyalótermi diskurzusokban explicit, hiszen egy pernek vállaltan, hatóságilag szabályozottan van célja: a vádlott(ak) bűnösségének vagy ártatlanságának bizonyítása. Így periratokban különösen feltűnővé válik az együttműködési maximák megsértése. A következőképpen kezd például sérelmeinek részletezésébe egy tanú a Linka Mária és férje elleni boszorkánypertben: „Hallotta

mindenkor gyanós személynek lenni Linka Mariát de semmit sem tud reája, hanem az Ura képiben száma nélkül Étszakának idein kénozták a fatenst". A rontáselbeszélés megszokott forgatókönyve tárulhatott a per során jelen lévők vagy a periratot ma olvasók elé, a szövegből kiemelt fordulat azonban meglepő elemekkel is szolgál: a tanút kizárólag a női vádlotról kérdezték, mégis a férfi vádlott bűnlajstromának részletezésébe kezd – tehát megnehezíti a hatóság munkáját. Számos ehhez hasonló elemmel, jelenségcsoporttal találkozhatunk a házaspárokat együttesen érintő perekben, amelyek gyakran a vádlottak párként való reprezentációjával hozhatók összefüggésbe. A diskurzusok elemzéséhez egy-egy maxima megsértését választom csomópontul, illetve megkeresem azokat az okokat, amelyekkel a maxima mégis érvényesülhetett a per résztvevői számára. Következtethetünk arra, mai fogalmainktól eltérően, azokkal szembekeverülve mit jelenthetett a boszorkányperek iratainak keletkezésekor az evidencia, mi számíthatott informatív vallomásnak a tanúk részéről, vagy éppen milyen feltételekkel lehetett releváns egy válasz a tárgyalóteremben. A maximák kijelölése mentén társadalmi-szociokulturális és néprajzi okok találkoznak a történeti pragmatikai megközelítésben.

12:30-13:00 Kaba Ariel (ELTE)

„Shamefur Dispray” — Az elképzelt szamuráj nyelve kultúra- és médiumközi perspektívában

Kulcsszavak: karakternyelvészet; videójáték-nyelvészet; interkulturális nyelvészet; japán; korea

Napjainkban egyre többen kerülnek testközelbe a videójátékokkal. A gamifikáció a legkülönfélébb embercsoportokat szólítja meg. Különböző módokon involvál ez a folyamat: a telefonos játékoktól az oktatásig, szinte mindenütt fellelhető a gamifikáció nyoma.

Így tehát a tudmánynak is fontos számot adni eme jelenség mibenlétéről. A nyelvtudományokban nemzetközi szinten egyelőre kevésbé észlelhető a téma súlya; hazánkban pedig hatványozottan igaz ez. Tovább árnyalja a helyzetet, ha a kutatások túlnyomó többségében használt angol nyelv helyett, teszem azt, távol-keleti nyelveket veszünk górcső alá.

A videójátékok többségét nem lokalizálják Magyarországon, így legfőlőbb – önkéntesek által készített – nem hivatalos magyar felirattal találkozhatunk a játék során – szinkronnal szinte sosem. Ellenben az angol nyelvet tekintve az itthoni helyzet fordítottját tapasztaljuk.

A Creative Assembly nagysikerű sorozatának egyik kiadványa, a Total War: Shogun 2 többek között az angol változata miatt lett mém, ugyanis a játék narrátora, aki vélhetően japán nemzetiségű, „sajátos” angol kiejtéssel nyilatkozik meg. A címben szereplő kifejezés is a narrátortól származik, akit emiatt „Shamefur Dispray Man” mémként ismer az internet.

Felmerül a kérdés, hogy mennyiben szükséges egy középkori japán szamurájnak az angolt „törnie”; s egyáltalán angolul beszélnie? Választ kapunk majd erre a kérdésre is a szakirodalmi állásponton hivatkozva. Érdekeséggéppen a játék német változatában nem tapasztalható az angol változathoz hasonló jelenség.

Az előadásban tehát megkíséreljük kideríteni, hogyan „kellene” beszélnie egy szamurájnak. A kutatást más videójátékok, filmek és dokumentumfilmek, illetve egy TV-show elemzése révén, ugyanakkor angol, német, japán és koreai nyelvű anyagok vizsgálatával visszköz véghez.

Hazánkban egyedülálló módon a japán szerepnyelvezetet tesszük meg a kutatás fő témájának, méghozzá a japán kutatások közt is példánküli módon, hiszen videójáték-elemzést végzünk. S egy lépéssel tovább megyünk, amikor is a szerepnyelvezet, illetőleg a szerepnyelvezet-kutatás koncepciójára alapozva megalkotjuk a karakternyelv, illetőleg a karakternyelvészet rendszerét.

Egyébiránt kuriózumnak számít a koreai nyelvet érintő nyelvészeti kutatás is, így a koreanisztika számára is értékes eredményekkel szolgálhat ez a kutatás.